

"מים זה לא בחינם". למה לא, בעצם?

בביתו של יחזקאל רחמים ניתקו מדי פעם את המים, כי לא שילמו בזמן את החשבון. לא שילמו את החשבון כי לא היה כסף, וכידוע "מים זה לא בחינם", כפי שאמר פקיד עלום שם ונטול פנים ב"עירייה".

הסיפור, שלו ניחוח מעט נוסטלגי שאינו נטול הומור ואף ביקורת עצמית, צובט את הלב. הוא נגע ללבי כי רחמים הצליח להעביר בדייקנות את ההווי המשפחתי שנוצר סביב הגילוי ש"שוב אין מים בכרז": חלוקת העבודה בין האחים כדי להביא את המים מן הברז של מכבי האש, ה"סצנה" לעיני הפקיד בעירייה, ימי החופש הגדול שבהם הילדים "מסתובבים בין הרגליים" ושבמהלכם גדלה צריכת המים. לכאורה זהו סיפור משפחתי אישי; אך למעשה זהו סיפור פוליטי, שיש לו ממדים משפטיים ישירים.

הסיפור "מים" משקף מאבק על אופיו של משאב זה, המתנהל בזירה העולמית ובזירה המקומית כאחת. למי שייכים המים? מי שולט בהם? מי זכאי לקבל אותם? מי יכול בפועל ליהנות מהם? בקליפת אגוז אומר כי אחת הדרכים שבהן ניתן להגדיר את השאלה היא כך: האם המים הם זכות או שהם מוצר? ככל שנגדיר את המים הגדרה הקרובה יותר ל"זכות", משמעות הדבר היא שכל אדם זכאי לקבלם (לפחות לשימוש בסיסי), שיש להקצותם לאנשים על פי עקרונות של שוויון ושל הגינות ושלא ניתן לשלול אותם ממי שאינו יכול לשלם עבורם בכסף. לעומת זאת, הגדרתם של מים כ"מוצר" או כ"מצרך" משמעותה כי בדומה לכל מצרך אחר, על האדם לרכוש את המים כתנאי לשימוש בהם. אם כן, המשפט "מים זה לא בחינם" משקף תפיסה לפיה מדובר במשאב קרוב יותר באופיו ל"מצרך" מאשר ל"זכות".

פעולת ההגדרה של מים כ"מצרך" היא מעשה פוליטי מובהק הנגזר מהתפיסה באשר לעקרונות לפיהם ראוי להקצות משאבים חיוניים, ובכללם מים.

לפי גישה אחת, משאבים חיוניים בחיינו הנם בגדר "טובין ציבוריים" (public goods)¹, וככאלה יש להקצותם על פי עקרונות שבבסיסם הכרה בכבוד האדם ובצרכיו האנושיים, שוויון, הגינות וסולידריות חברתית. לפי גישה זו יוגדר משאב כמו מים כ"זכות", ואם מדובר במשאב חיוני במיוחד – כ"זכות יסוד". הכרה במשאב כזכות יסוד משמעה בראש

* מרצה ומנהלת התכניות לחינוך משפטי קליני, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל-אביב.
1 על ה"איום" על הספירה הציבורית ראו למשל: "[W]here once we thought that the welfare state was a corollary of industrial growth, now we are told that the welfare state is a drag on economic growth. A large public sector is said to interfere with the operation of the markets", Frances F. Piven, *The Public Sector Under Siege, in* DEBATING THE FUTURE OF THE PUBLIC SPHERE 9, 14 (Stephen Edgell, Sandra Walklate and Gareth Williams eds., 1995). ראו גם דני פילק "הפרויקט הניאו-ליברלי ותהליכי הפרטה במערכת הבריאות" צדק חלוקתי בישראל 375 (מנחם מאוטנר עורך, 2000). על תהליך המסחור מחדש של שירותי הבריאות בישראל ראו במיוחד שם, בעמ' 380–384.

ובראשונה שכל אדם זכאי לו, שלא ניתן לשלול אותו מטעמים פסולים (למשל הפליה פסולה או עוני) ושעל המדינה להבטיח כי המשאב יהיה זמין, נגיש ובאיכות ראויה. ואכן, הכרה בזכות למים זככות יסוד חברתית תציב אותה במערכת היחסים שבין הפרט לבין המדינה. כנאמנת הציבור מחויבת המדינה לפעול בשוויון, לשמור על הגינות ולהגן על כבוד האדם. מכאן הטענה כי אסור למדינה לעצור את אספקת המים למי שאין ידו משגת לשלם עבורם.

לעומת זאת, קיימת גישה לפיה יש להקצות משאבים ציבוריים על פי עקרונות שבראשם יעילות, חיסכון, תחרות, מקסום רווח והטלת אחריות אישית על הפרט. הנוקטים גישה זו יעדיפו לראות במים משאב שאותו ניתן, ואף עדיף, לנהל על פי עקרונות של שוק חופשי. לפי גישה זו, העיקרון הראשי העומד בבסיס ניהול משק מים הוא יעילות. ככלל מדובר במשאב מוגבל, ובפרט במקומות שבהם יש מחסור זמני או תמידי במים.² לכן, אין סיבה לפטור צרכני מים מתשלום עבור ההוצאות הכרוכות באספקתם, ובהקצאת המים יש להשתמש במנגנונים אשר יתמרצו חיסכון וימנעו בזבוז. מנגנונים כאלו מצויים בשוק הפרטי – שם אנו קונים מוצרים ומצרכים על פי שיקולים של כדאיות ושל יכולת כלכלית, ואילו לעקרונות כמו הגינות, שוויון וסולידריות חברתית ניתן משקל פחות. היגיון של שוק מתורגם לתפיסת מדיניות: מוטב שאת ניהול משק המים והתשתיות שבאמצעותן מספקים את המים יבצעו גופים פרטיים. גופים אלה נתפסים כמי שפועלים באופן יעיל וחיסכוני, והם שיתמודדו עם ה"צרכן" הזקוק למים.

מובן שבין הזירה הציבורית לזירה הפרטית קיימים יחסי גומלין, ואין מדובר במערכות נפרדות המתנהלות במנותק זו מזו; יעילות חשובה גם בתחום הציבורי, ונטען כי כלכלת השוק מובילה לשוויון. אך על אף הטשטוש הקיים לעתים בין הזירה הציבורית, זירת המדינה, לבין הזירה הפרטית, זירת השוק, ההבחנה ביניהן יכולה לעזור בזיהוי ההנחות הפועלות במערכות המסדירות הקצאת מים, בבחינת השיח שבו נעשה שימוש במהלך הקצאתם ובהבנת הכללים המשפטיים המסדירים את הקצאת המים.³ מדינות רבות, חלקן מרצון וחלקן עקב דרישות של גופים בין-לאומיים (במיוחד קרן המטבע הבין-לאומית), אימצו הסדרים הרואים במים משאב בעל מאפיינים של מצרך

2 ניתן לכאורה לטעון כי מדינות שבהן יש מחסור תמידי במים (כמו ישראל) צריכות לאמץ מדיניות שונה ממדינות שבהן המים קיימים בשפע. יש, כמובן, קשר ישיר בין מדיניות משק המים במדינה לבין עתודות המים שלה; עם זאת קשר זה רלבנטי לדיון ברשימה זו באופן חלקי בלבד. הדיון עוסק בצדק חלוקתי "פנימי", כלומר בשאלה כיצד יש לחלק את החבויות בין חזקים לבין חלשים במסגרת קהילתית נתונה (למשל מדינה), ועל פי אילו עקרונות יש לעשות זאת. ברור שסוגיה זו מתחדדת כאשר אין מספיק מים לכלל המשק, אולם במישור העקרוני היא רלבנטית גם במצבים שבהם אין מחסור במים, שכן בבסיסה עומדות שאלות של הדדיות, של סולידריות חברתית ושל הגדרת הקבוצה אשר תישא בנטל הנוסף כדי להתגבר על הפער שבין הקבוצות במסגרת הנדונה.

3 לדיון מפורט בסוגיית הקצאת מים ושיח הזכויות ראו נטע זי "עוני, צמצום פערים ושוויון: המקרה של הזכות למים" משפט וממשל ז 945 (2004).

או של מוצר, לפחות באופן חלקי.⁴ כחלק משינויים אלו הופרטו מערכות אספקת המים והועברו לגופים עסקיים מקומיים או בין-לאומיים.

מדיניות ההפרטה שנויה במחלוקת עמוקה. קיימים מחקרים המצביעים על קשר חיובי בין הפרטת מערכת המים לבין שיפור ברמת הבריאות,⁵ ולעומתם קיימות עדויות נרחבות להשלכה השלילית של ההפרטה על הנגישות למים ועל איכות המים, ועל עלייה תלולה במחירי המים עקב הפרטה (למשל, במחוז קוצ'במבה [Cochabamba] שבבוליביה התנגדו התושבים להפרטת מערכת המים, נאבקו נגדה, והחזירו אותה לניהול קהילתי).⁶ במדינות רבות אומצו הסדרים המתנים את אספקת המים בתשלום; באותן מדינות, אי-תשלום עבור המים גורם להפסקה באספקתם לביתו של הצרכן, גם אם הסיבה לאי-התשלום נעוצה במחסור ובעוני.⁷

בכמה מדינות ביטלו בתי המשפט החלטות לנתק מים בשל אי-תשלום. כך, למשל, בכרזיל ובארגנטינה קבעו בתי המשפט כי לא ניתן לנתק מים בשל אי-תשלום עבורם.⁸ פסקי דין אלו התבססו על מעמדה של הזכות למים כזכות אדם מוכרת במשפט זכויות האדם

4 על תהליכי הפרטת המים בעולם ובמיוחד בדרום אפריקה ובאנגליה ראו זיו, לעיל ה"ש 3,

בעמ' 975–970 Saby Goshray, *Searching for Human Rights to Water Amidst Corporate Privatization in India: Hindustan Coca-Cola Pvt. Ltd. v. Perumatty Grama Panchayat*, 19 *GEO. INT'L ENVTL. L. REV.* 643 (2007), available at http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3970/is_200707/ai_n21137971/; *Water Privatization Fiascos: Broken Promises and Social Turmoil*, (PUBLIC CITIZEN'S WATER FOR ALL PROGRAM, 2003), www.citizen.org/documents/privatizationfiascos.pdf; Karen J. Bakker, *Paying for Water: Water Pricing and Equity in England and Wales*, 26 *TRANSACTIONS INST. BRIT. GEOGRAPHERS* 143, 154 (2001); Daniel Azpiazu & Karina Forcinito, *Privatisation of the Water and Sanitation Systems in the Buenos Aires Metropolitan Area: Regulatory Discontinuity, Corporate Non-performance, Extraordinary Profits and Distributional Inequality*, PRINWASS FIRST PROJECT WORKSHOP, PRIVATE SECTOR PARTICIPATION IN WATER AND SANITATION: INSTITUTIONAL, SOCIO-POLITICAL, AND CULTURAL DIMENSIONS, UNIVERSITY OF OXFORD (2002), http://prinwass.ncl.ac.uk/PDFs/Azpiazu_Forcinito.PDF

5 ראו למשל את ארגנטינה, שהפריטה את מערכת המים שלה בשנות השבעים של המאה הקודמת; נתונים מצביעים על ירידה בתמותת תינוקות באזורים שבהם הופרטת אספקת המים: Sebastian Galiani, Paul Gertler & Ernesto Schargrodsy, *Water for Life: The Impact of Privatization of Water Services on Child Mortality*, 113 *J. POL. ECON.* 83, 103–5 (2005).

6 על עליית מחירים בעקבות הפרטה בארצות הברית ראו: זיו, לעיל ה"ש 3 בעמ' 973; Jim Schultz, *The Politics of Water in Bolivia*, *THE NATION (US)*, Jan. 28, 2005, available at www.thenation.com/doc/20050214/shultz

7 ראו: זיו, לעיל ה"ש 3, בעמ' 974–975.

8 ברזיל: ראו אזכור של ההחלטה באתרים האלה: www.worldwaterwars.com/World/Brazil/index.htm, <http://lists.iatp.org/listarchive/archive.cfm?id=63126>

ארגנטינה: Juan Miguel Picolotti, *The Right to Water in Argentina* (Rights and Humanity, November 2003), www.righttowater.info/pdfs/argentina_CS.pdf

הבין-לאומי. בצרפת הורשעה חברה בעבירה פלילית על שניתקה מים מבלי שקיבלה צו שופט המאשר לעשות זאת.⁹ יתרה מזו: במהלך שנת 2008 הודיעו בצרפת כ-40 רשויות מקומיות, ובהן פריז, על כישלון מהלך של הפרטת משק המים ועל החזרת ניהול משק המים לידי הרשויות המקומיות.¹⁰

מעניינים במיוחד המקרים שבהם אימצו מדינות את שיטת "המונים המתנתקים" (Prepaid Water Meters). מדובר במכשירים נטענים שמוגדרת בהם מידת הזכאות למים, ובדרך כלל היא כרוכה בתשלום כספי מראש. במקרים אחרים מדובר במונים המתנתקים באופן אוטומטי לאחר שהצרכן משתמש בכמות המים שהוקצבה לו על ידי המדינה (הקצבה שהיא לעתים בתשלום נמוך או אף ללא תשלום). כיוון שבשיטת המונים המתנתקים קבלת מים לצריכה בסיסית תלויה ביכולתו של המקבל לשלם עבורם מראש, הרי במקרה של אי-תשלום עלול השימוש בה להוביל להפסקה באספקת המים בשל מחסור במשאבים. השיטה הונהגה במדינות שונות, אולם היא זכתה לביקורת ציבורית ואף להתערבות בית המשפט, שקבע כי שיטה זו פוגעת בזכות הבסיסית למים ובזכות להליך הוגן (באנגליה, למשל¹¹).

פסק דין מעניין ניתן בשנת 2008 בדרום אפריקה, בבית המשפט הגבוה במחוז ויטוטרסנדר (Witwatersrand). עיריית יוהנסבורג קבעה מכסה מקסימלית לאספקת מים שאותם קיבלו הצרכנים ללא תשלום (סך של 25 ליטרים ליום לכל אדם או ישיה קילוליטרים לחודש לכל משפחה). באחת השכונות שבעיירת השחורים Soweto הותקנו בבתי הצרכנים מונים אוטומטיים; כאשר עברו בני הבית את המכסה החודשית המוקצבת נותק זרם המים, והוחזר רק בתחילת החודש שלאחר מכן. בית המשפט, שהתבקש לבטל את ההסדר בטענה כי הוא פוגע בזכות האדם למים, קיבל את עמדת התושבים והורה על ביטול השימוש בשיטת המונים המתנתקים. בית המשפט התבסס על כך שבמשפט הבין-לאומי, אף שאין הכרה מפורשת בזכות למים, הולכת ומתחזקת ההכרה בזכות זו כחלק מהזכות לחיים ומהזכות לבריאות. וכך נאמר בפסק הדין: "Water is life. Life without water is not life. One cannot speak of a dignified human existence if one is denied access to water. The right to water is the bedrock of all of the rights contained in the Bill of Rights"¹².

9 אזכור של ההחלטה האמורה ראו בדין וחשבון המתייחס להחלטת הוועדה לזכויות אדם של האו"ם, מיום 25 ביוני 2002: Preliminary report submitted by Mr. El Hadij Guisse in pursuance of decision 2002/105 of the Commission on Human Rights and resolution 2001/2 of the Sub-Commission on Promotion and Protection of Human Rights, at p.3 UN Doc. E/CN.4/Sub.2/2002/10 (25 June 2002) [www.unhcr.org/refugees/refugees/Huridocda/Huridocda.nsf/e06a5300f90fa0238025668700518ca4/5ba923c98b7f221ec1256c05002c3ebc/\\$FILE/G0214153.pdf](http://www.unhcr.org/refugees/refugees/Huridocda/Huridocda.nsf/e06a5300f90fa0238025668700518ca4/5ba923c98b7f221ec1256c05002c3ebc/$FILE/G0214153.pdf)

10 בענין זה ראו דליה טל "הרשויות המקומיות דורשות לדחות את הפרטת משקי המים" גלובס 27.7.2008 www.globes.co.il/news/home.aspx?fid=2&did=1000365816

11 R. v. Director General of Water Services *ex parte* Oldham MBC, 31 H.L.R 224 (1998).

12 *Lindwie Mazibuko v. City of Johannesburg*, No. 06/13865, High Court of South Africa (Witwatersrand Local Division, Apr. 30, 2008) <http://web.wits.ac.za/NR/rdonlyres/>

בית המשפט מצא שהפעלת מונים מתנתקים היא בגדר הפליה על בסיס גזע (כיוון שאלה הותקנו רק בשכונות שבהם מתגוררים שחורים, בטענה כי הם עלולים שלא לשלם את חובם) וכי ההסדר מפלה נשים (אשר נאלצות, על פי המסורת הפטריארכלית השלטת עדיין בדרום אפריקה, לכתת רגליהן למרחקים כדי להביא מים לבני ביתן). ככלל קבע בית המשפט הגבוה בדרום אפריקה שכל אדם זכאי לקבל מכסה מינימלית של 50 ליטר מים ליום, גם אם אין בידיו לשלם עליהם. בחישוב כמות זו הובא בחשבון שחלק ניכר מתושבי העיירה הם נשאי נגיף האיידס (HIV) או חולי איידס, מצב בריאותי המגדיל את צריכת המים האישית באזור זה.¹³

עיריית יוהנסבורג ערערה על פסק הדין, והחלטה בערעור התקבלה בחודש מרץ 2009. ערכאת הערעור קבעה כי לא ניתן לשלול את אספקת המים ממי שאין לו משאבים לשלם עבורם ואישרה את הקביעה כי התקנת המונים המתנתקים היא בלתי חוקית, אך שינתה את פסק דינו של בית המשפט קמא בהקשר של כמות המים המינימלית הנדרשת לכל אדם (42 ליטר ליום במקום 50 ליטר).¹⁴

בישראל נתן בית המשפט את דעתו על סוגיית הפסקת אספקת המים בבג"ץ הל"ב ואח' נ עיריית תל אביב.¹⁵ בעניין זה נדונה חוקיותו של חוק עזר עירוני בתל-אביב – יפו, שבמסגרתו הותר לעירייה להפסיק את אספקת המים לבתיהם של חייבים שלא שילמו את חובם. הדין לא הסתיים בפסק דין, אלא בהסדר שאושר על ידי הצדדים וקיבל תוקף של חוזר מנכ"ל משרד הפנים. בהסדר נקבעו כללים ותנאים להפסקת אספקת המים, והם כוללים הליכים שונים שנועדו להבטיח כי תמשיך אספקת המים גם לאנשים שאינם יכולים לשלם עבורם בשל מצב כלכלי קשה או בשל עוני (כגון קביעת סכום מינימלי של חוב בגינו תופסק אספקת המים וכן דרישה למתן התראה על ניתוק).¹⁶

אף שלאאורה יש בהסדר זה שיפור לעומת המצב הקודם, הוא אינו נטול קשיים. יישומו תלוי בכך שהרשות המקומית תפעיל מנגנון לבחינת היותו של החייב נתון ב"מצוקה כלכלית קשה" (שכן רק אם הוא מוגדר ככזה הוא יוגן מפני הפסקה של אספקת המים). במילים אחרות, על האדם או המשפחה לפנות אל הרשות המקומית ולבקש שזו תכיר בהם כמי שמצויים באותו מצב חריג ומיוחד של "מצוקה כלכלית קשה". מדובר בהליך בעייתי שכן לא נקבעו כללים ברורים להגדרת אותה מצוקה חריגה, ולכן הפרט הוא זה שצריך לפנות לרשות ולטעון כי הוא שרוי במצוקה כלכלית (דבר העלול לפגוע בכבודו). יישום

9F8E5DED-6971-4CA0-A47C-32B748923414/0/PhiriJudgementOCRscanned copy.

doc (להלן: עניין Mazibuko).

13 שם, בפסקה 181.

14 City of Johannesburg v. Mazibuko, No. 489/08, [2009] ZASCA 20; 2009 (3) SA 592 (SCA) (Mar. 25, 2009), available at <http://www.lrc.org.za/images/stories/Judgments/20090325phirisca.pdf>. ערכאת הערעור ביססה את קביעתה זו בעיקר על היבטים דיוניים (היעדר חקיקה המסמיכה את העירייה להתקין מונים מתנתקים) ולא דנה בהיבטים מהותיים של תוצאות הניתוק, בשונה מן הערכאה קמא.

15 בג"ץ 5671/01 הל"ב התנועה למלחמה בעוני נ' מנהל אגף הגביה, עיריית תל אביב, תק-על 2004(2) 642 (2004) (להלן: עניין התנועה למלחמה בעוני).

16 הנוהל מצוטט בעניין התנועה למלחמה בעוני, שם, ומצורף כנספח לרשימה זו.

ההסדר נתקל בקשיים הן בשל חוסר ידע מצד הצרכנים על קיומו של ההסדר הן בשל היעדר יישום יזום של ההסדר מצד הרשויות.

בשנת 2001 חוקק חוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001,¹⁷ שהכשיר את הקרקע להפרטת אספקת המים בישראל. על פי החוק היה על רשויות מקומיות (עירוניות) להקים עד שנת 2007 חברות לאספקת מים. בשלב הראשון דובר אמנם בחברות עירוניות-ציבוריות, אולם בתחילת שנת 2010 החלה מסתמנת מגמה להעביר את אספקת המים לגורמים פרטיים. עוד נקבעו בחוק דרכים למתן רישיונות לחברות, וכן נורמות שונות לגבי ניהול החברות והשליטה בהן. יישום החוק מתעכב ונתקל בהתנגדות, בין היתר מצד מרכז השלטון המקומי, ונכון לתחילת שנת 2010 החלו רשויות מעטות בלבד ביישומן.¹⁸ עם זאת, המגמה נראית ברורה – אחת ממטרות החוק היא לאפשר שיתוף של משקיעים פרטיים בבעלות על משק המים והביוב ובחלוקת הרווחים ממנו.¹⁹

מצער הדבר שבעוד מדינות רבות בעולם מעריכות מחדש את מגמות ההפרטה המרחיקות לכת שנקטו בהן, וחלקן אף נוקטות צעדים להחזרת המצב לקדמותו בדרך של החזרת מערכת המים לניהול ציבורי, בישראל ממשיכים במגמת ההפרטה במלוא הכוח והמרץ. דומה שלא הופקו כל לקחים ממה שאירע בעולם בעשרים השנים האחרונות.

אם כן, ניתן לומר כי במובן שנדון ברשימה זו, הזכות למים היא זכות שמעמדה חלש יחסית בישראל, והיא איננה מוגנת באופן ראוי והולם.

בישראל של המאה העשרים ואחת – מדינה מפותחת ומתועשת המתהדרת בהגנה על זכויות האדם ועל כבוד האדם – אין לקבל בשום אופן מצב שבו כאשר משפחה ענייה מתעוררת בכוקר, בני הבית מסתכלים אחד בעיני השני וכבר יודעים: "ניתקו את המים".

נספח: נוהל הפעלת הסמכות לנתק מים²⁰

סמכותה של רשות מקומית לנתק את אספקת המים לנכס שלא שולם החוב בגין הצריכה בו תופעל על-פי הכללים הבאים:

1. הרשות המקומית תשלח לצרכן הודעת חיוב בה יצוין סכום החיוב בגין צריכת מים והמועד לתשלומן.
2. חלפו 15 יום מהמועד הנקוב לתשלום החיוב והחוב לא שולם, תשלח הרשות המקומית התראה לחייב. בהתראה זו יידרש החייב לשלם את חובו בתוך 15 יום והחייב יוזהר בדבר סמכותה של הרשות המקומית לנתק מים אם לא ישולם החוב.

17 חוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2001, ס"ח 454 (להלן: חוק תאגידי מים וביוב).

18 ראו בעניין זה, למשל, גיא לשם "מנכ"ל משרד ראש הממשלה ניסה לקבור את חוק תאגידי המים; בלינקוב: דינור חורג מסמכותו" הארץ – **The Marker** 18.8.2008 www.haaretz.co.il/hasite/pages/ShArt.jhtml?more=1&itemNo=1012609&contrassID=2&subContrassID=6&sbSubContrassID=0

19 ס' 1(א)(3) לחוק תאגידי מים וביוב, לעיל ה"ש 17.

20 מתוך עניין התנועה למלחמה בעוני.

3. לא שולם החוב בתוך 15 הימים ממועד המצאת ההתראה לחייב תשלוח הרשות לחייב התראה נוספת. התראה זו תקרא "התראה לפני ניתוק", תכלול בה הודעה על גובה החוב וכן הודעה לפיה אם לא יפרע החייב את חובו בתוך 15 ימים, תנתק הרשות המקומית את אספקת המים לנכס בו בוצעה הצריכה.
4. לא שולם החוב בתוך 30 יום ממועד המצאת ההתראה השנייה לחייב תהא הרשות המקומית רשאית לנתק את המים לנכס בו בוצעה הצריכה.
5. לא תנתק רשות מקומית מים לנכס אלא אם החוב בגין צריכה בו עומד על 300 ₪ או יותר. סכום זה יעודכן בראשון בינואר של כל שנה בהתאם לשעור השינוי במדד המחירים לצרכן הידוע לאותו יום.
6. צרכן בעל חוב בגין אספקת מים אשר אינו יכול, על רקע מצוקה כלכלית קשה, לשאת בתשלום החוב רשאי לפנות לרשות המקומית בבקשה להסדיר את חובו באמצעות הסדר תשלומים. משפנה צרכן בבקשה כאמור, תימנע הרשות מניתוק אספקת מים עד למתן החלטה בבקשתו.
7. שוכנעה הרשות המקומית שמצבו הכלכלי של הצרכן אכן מצדיק זאת רשאית היא לערוך עמו הסדר תשלומים להסדרת חובו, על פי כללים שתקבע הרשות המקומית בהתחשב במצבו הכלכלי של הצרכן.
8. שוכנעה רשות מקומית שהצרכן כאמור בסעיף 6 לעיל לוקה במצוקה אישית קשה ביותר על רקע נסיבות חריגות ומיוחדות, רשאית היא שלא לנתק מים בגין חוב עבור צריכת מים. לא תעשה הרשות המקומית שמוש בסמכותה שלא לנתק מים במקרים חריגים וקשים מסוג זה אלא אם התקיימו התנאים הבאים:
למן יום פניית הצרכן אל הרשות בבקשה להפעיל את שיקול דעתה על פי סעיף זה, תמנע הרשות מניתוק אספקת המים עד למתן החלטה בבקשתו.
1. התקבלה חוות דעת של לשכת הרווחה ברשות המקומית בדבר מצבו החריג והמיוחד של הצרכן ובדבר מצוקתו הקשה.
2. הרשות שוכנעה שהצורך אינו מנצל לרעה אפשרות זו ועושה כל מאמץ להסדיר את חובו.
3. צריכתו השוטפת של הצרכן אינה עולה על שלושה מטר מעוקב לנפש לחודש.
החליטה הרשות המקומית שלא לנתק מים כאמור, תשוב ותבחן את החלטתה מידי ארבעה חדשים. מצאה הרשות שהנסיבות שהצדיקו את החלטתה אינן מתקיימות עוד, שהצרכן מנצל לרעה החלטה זו או שאינו עושה ככל יכולתו להסדיר את חובו, תפעיל את סמכותה לנתק מים.
החלטת רשות מקומית לפי סעיף זה תתקבל על-ידי ועדה שתורכב מעובדי הרשות המקומית, על-פי קביעת ראש הרשות.
1. הניתוקים יבוצעו אך ורק בימים א'-ד' בשבוע וביום ה' עד שעה 12:00 וכן לא יבוצעו ניתוקים ביום הקודם לערב החג אלא עד השעה 12:00.
2. החלטת רשות מקומית שלא לנתק מים אין בה משום ויתור על החוב.
3. רשות מקומית תחדש את אספקת המים למי שנותקה לו האספקה בגין אי תשלום חוב מיד לאחר תשלום החוב, ולא יאוחר מ-12 שעות עבודה לאחר מכן.
4. הסדר זה לא יחול על עסקים ומשרדים.